

בשתי ידיים

את העולם אלוקים בורא ביד אחת, ואת המקדש בשתי הידיים, ללמדנו שהעיסוק בגשמיות צריך להיעשות כלאחר יד. אולם כאשר עוסקים בעניינים רוחניים, בקירוב יהודים, יש להקדיש לכך את מלוא תשומת הלב.

מי צודק?

לאחרונה מתנהל בישראל ויכוח סביב ה'רפורמה המשפטית' שגלש גם לתקשורת בארה"ב, ונראה שהוויכוח הזה קורע את העם בישראל. כל צד טוען שרק הוא צודק ואילו מה שהצד השני רוצה לעשות הוא סכנה לעתיד של העם בישראל.

הגישה הזאת נובעת ממוקום אחד כאשר אדם אומר 'רק אני צודק!', ואז אין בכלל מקום לא בראש ולא בלב להכיל את הדעה של השני. הבעיה הזאת מפתחת אחיזה בשנים האחרונות גם בארצות הברית, כאשר כל אחד בטוח שהצדק אתו, והוא לא מסוגל אפילו למצוא איזו שהיא הצדקה לצד השני.

אני רוצה לחלוק אתכם סיפור חסידי שאולי יעזור לנו להבין כיצד אנו אמורים להתייחס לאדם אחר:

מסופר כי פעם נכנס אדמו"ר הצמח צדק לבית המדרש ושאל את תלמידיו מה רצונם לשמוע ^[1] מאמר חסידות או סיפור. כיוון שההופעה וההצעה של הצמח צדק לספר סיפור הייתה חריגה, הבינו התלמידים שדברים בגו והשיבו פה אחד ^[2] סיפור.

מיד החל הצמח צדק לספר כך:

מעשה ביהודי שהיה בעל אכסניית דרכים והשכיר אותה ליהודי אחר. עברה שנה, הגיע מועד תשלום השכירות, אך לא היה ביד השוכר את דמי השכירות והוא נותר בעל חוב. עברה שנה נוספת שגם בה לא שולמו דמי השכירות בעל האכסניה הלך לרבו ונועץ עמו כדת מה לעשות עם השוכר שאינו משלם את השכירות.

שמע הרב את דבריו ואמר: השוכר המסכן הוא בעל משפחה, והאכסנייה הינה מטה לחמו הבלעדי. על כן רחם עליו והשאר אותו באכסנייה. וכמעשה זה היה גם כעבור שנה: בעל האכסנייה סר לרבו בטרוניה על החזקת האכסנייה על ידי ה'שוכר' חינם אין כסף, ושאלו מה עליו לעשות. הרב השיב לו בשנית שירחם עליו וישאיר בידיו את האכסנייה. כשעברה השנה הרביעית של אי עמידה בתשלום השכירות, החליט בעל האכסנייה לפעול על דעת עצמו ואמר לשוכר שעליו לעזוב את האכסנייה ולמצוא לו מקור פרנסה חלופי.

לאחר פטירת בעל האכסנייה הוא הגיע לבית הדין של מעלה. בעל האכסנייה היה בטוח שיקבל כרטיס כניסה לגן-עדן על כך שוויתר במשך ארבע שנים על שכירות המקום, אבל בית הדין רצה לדון אותו דווקא לכף חובה על כך שהשליך את אחיו השוכר לגורלו ונטל ממנו את האכסנייה שנתנה לו את מעט פרנסתו. זאת על אף ששמע מרבו כי יש לרחם עליו ולהשאיר בידו.

בעל האכסנייה ערער על סמכות המלאכים להכריע את דינו לחובה בטענה שהם לא היו בעולם ואין להם תאוה לממון, כך שהם לא מבינים לאשורו את הקושי שבלהפסיד כסף רק בשל רחמים על מישהו שני.

טענתו התקבלה ועל כן הביאו אותו לדין בפני נשמותיהם של שלשה גדולי ישראל שחיו בעבר בעולם הזה. כמו המלאכים, ביקשו גם הם להכריע את דינו לכף חובה, אלא שגם כלפיהם הייתה לו טענה: אתם הרי כבר שנים רבות נמצאים כאן בגן עדן, כך שהספקתם לשכוח את גודל האתגר שבהתמודדות עם תאוות הממון. אני רוצה שידונו אותי דיינים הנמצאים כעת בעולם!

פנה הצמח צדק אל התלמידים ושאל: "נו, מהי דעתכם. הצדק אתו?". התלמידים הבינו את המתרחש לנגד עיניהם ואמרו: "יפסוק נא רבנו". ואז הצמח צדק הכריז בקול: "הוא צודק! הוא צודק! הוא צודק!" (המועדים בחיי עמ' 100).

הסיפור הזה ממחיש עד כמה קשה היה למלאכים, ואפילו לגדולי ישראל שחיו בעבר בעולם הזה להיכנס לנעליו של המשכיר ולהבין את גודל הניסיון שלו, דווקא הרבי הצמח-צדק שחי כאן בעולם הזה חש אמפתיה למצבו של המשכיר.

בכל ויכוח שאנו מעורבים בו, הנטייה הטבעית שלנו היא להגן בתוקף על עמדתנו, עלינו להפנים שאנו רואים ומרגישים רק את הצד שלנו, ואין לנו שביב של הבנה איך מרגיש הזולת.

בית-מקדש בשתי ידיים

בפרשת השבוע אולי נוכל למצוא את התשובה לשאלה כיצד אנו אמורים להתנהל בוויכוחים כגון אלו. בפרשת בשלח אנו קוראים את שירת הים, וכולם בבית הכנסת עומדים ומקשיבים איך שהבעל קורא מטעים את השירה הנפלאה.

לקראת סוף השירה ישנו פסוק מענין מאוד. השירה אומרת: "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך" [הקב"ה יביא את עם ישראל לארץ ישראל. "מכון לשבתך פעלת ה'" [הקב"ה יבנה לעצמו מקום לשבתו, זהו "מקדש ה' כוננו ידיך". בית המקדש הוא המקום שהקב"ה יבנה כשיביא את עם ישראל לארץ ישראל.

בא רש"י ואומר משהו מענין: "חביב בית המקדש, שהעולם נברא ביד אחת, שנאמר אף ידי יסדה ארץ, והמקדש בשתי ידיים" (בשלח טו, יז). רש"י מדייק שמכך שעל בריאת העולם נאמר שהקב"ה ברא ב"ידי" לשון יחיד, ועל בית המקדש נאמר "ידיך" לשון רבים, הדבר בא ללמד אותנו שאת העולם הקב"ה ברא ביד אחת, ואילו את בית המקדש בשני ידיים.

נשאלת השאלה: כולנו מבינים שזוהי רק מטאפורה, הקב"ה לא ברא את העולם ביד אחת ולא את בית המקדש בשני ידיים, אלא כלשון חז"ל "דברה תורה בלשון בני אדם" (נדרים ג, א) כדי לסבר את האוזן. ואם כן, מה התורה רוצה ללמד אותנו בכך?

אומר הרבי דבר נפלא: "החילוק בפשטות בין מעשה הנעשה ביד אחת למעשה הנעשה בשתי ידיים הוא, שמעשה בשתי ידיים היינו שהעושה עסוק רק בזה, מה שאין כן מעשה ביד אחת, הרי בשעת מעשה יכול להתעסק בעניין שונה לגמרי" (לקו"ש חלק ל"א עמ' 81).

להיות 'מונח' בדברים החשובים

העולם הגשמי נברא ביד אחת כדי ללמד אותנו שזה לא הדבר הכי חשוב. גשמיות זהו דבר שעושים ביד אחת ובזה גופא ביד שמאל, שהיא היד הכהה. וכמו שהפסוק ממשיך: "אף ידי יסדה ארץ, וימיני טפחה שמים" (ישעיהו מח, יג). דהיינו, העולם הגשמי נברא ביד שמאל והשמיים שמסמלים את הרוחניות נבראו ביד ימין.

זאת אומרת: גשמיות זה ענין שמתעסקים בו רק ביד אחת, ובזה גופא ביד שמאל, דהיינו, בעניינים הגשמיים לא צריך להתעסק עם כל הכוח ועם כל המרץ אלא רק ביד שמאל, שהיא החלשה יותר. אולם בעניין רוחני, "שמים", את זה עושים ביד

ימין שהיא היד החזקה. וכשזה מגיע לבניין בית המקדש, כשבאים להשכין את הקב"ה בעולם שזהו כל הרעיון של בית המקדש, שם צריך להתעסק בשני ידיים, שם צריך להשקיע את כל המרץ והכוחות ולהיות מרוכז רק בזה.

הסידור של הרבי

בנימה אישית: חז"ל אומרים "חתן ביום חופתו מוחלים לו על כל עונותיו" (ירושלמי ביכורים ג. ג.) יום החתונה הוא בבחינת יום כיפור פרטי לחתן ולכלה. מתחת לחופה הזוג הצעיר מקבל הזדמנות לפתוח דף חדש.

המנהג הוא שבאותו היום החתן והכלה צמים כמו ביום כיפור. ובתפילת מנחה של לפני החופה הם אומרים את תפילת "על חטא" כמו שנוהגים ביום הכיפורים.

לרבי היה ברשותו סידור שהרבי הקודם התפלל בו, והוא היה נוהג לתת אותו לחתן ביום חופתו, כדי שיתפלל מתוכו את תפילת המנחה של ערב החופה. והרבי היה מאחל לחתן "אויסבעטן אלע גוטע זאכען" בתרגום חופשי: שיצליח בתפילה זו לקבל מהקב"ה את כל הדברים הטובים.

הרבי נהג לחלק בידיו הק' הרבה מאוד. הוא נהג לתת לכל אחד שבא לבקר אותו דולר לצדקה, בעיוכ"פ הוא חילק לכל אחד פיסת עוגת דבש עם איחול לשנה טובה ומתוקה, וכו'. תמיד הוא נהג לתת את זה ביד ימין וגם הקפיד שהמקבל יושיט את יד ימינו. אבל כשהוא נתן את הסידור של הרבי הקודם לחתן בערב החופה הוא נתן את זה בשתי ידיו הק'. דבר קדוש נותנים בשתי ידיים.

ואולי זה נכון גם בקשר לוויכוחים אידיאולוגים ופוליטיים. כשזה מגיע לוויכוח שמתלהט וכל אחד בטוח שרק הוא צודק, צריך להיזהר להשתמש רק ביד אחת. וגם אז נשתמש רק ביד כהה, יד שמאל, כמו שחז"ל אומרים "שמאל דוחה וימין מקרבת" (סנהדרין קז, ב).

מאידך כשבאים לקרב יהודי ליהדות, לעשות ממנו "בית המקדש" מקום להשראת השכינה, לקשר אותו עם הקב"ה ולחבר אותו ליהדות, את זה צריך לעשות עם שתי ידיים.

חיבוק זהו דבר שעושים בשתי ידיים. יהודי צריך לחבק ולקרב אותו, ואז ממילא כל המריבות והוויכוחים ייעלמו ויתגלה במחובק ובמחבק הנקודה היהודית שתחבר את שניהם לאבוקה אחת שתאיר את העולם.